

Stručni rad

UDK 33:929Marović B.

Aleksandar RADOMAN (Podgorica)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje

aleksandar.radoman@fcjk.me

**IN MEMORIAM
BRANISLAV MAROVIĆ
(1933–2022)**

U Podgorici je preminuo ugledni crnogorski historičar dr Branislav Marović.

Marović je rođen 5. marta 1933. godine u Boljevićima, u Crmnici. Gimnaziju je završio na Cetinju, a studije historijskih nauka na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1963. godine. Doktorirao je pod mentorstvom velikana jugoslovenske historiografije dr Branka Petranovića. Radio je u Radio Titogradu, Službi za informisanje i dokumentaciju Skupštine SR Crne Gore (čiji je bio i rukovodilac), u Skupštini Crne Gore kao savjetnik, viši savjetnik i sekretar skupštinskih komisija te u Istorijiskome institutu Crne Gore. U Istorijiskom institutu Crne Gore bavio se uglavnom proučavanjem ekonomske istorije Crne Gore, sve do odlaska u penziju 2000. godine. Bio je na specijalizaciji iz oblasti dokumentacije i bibliotekarstva u Parizu 1975–1976. godine. Iz te oblasti napisao je više stručnih priloga koje je saopštavao na naučnim i stručnim skupovima i savjetovanjima. Član Saveza komunista bio je od 1962. do 1990. godine. U društveno-političkim organizacijama Opštine Titograd bio je

član Opštinskog odbora SSRN, Opštinskog odbora rezervnih vojnih starješina i član Odbora Republičke konferencije SSRN Crne Gore za obilježavanje jubileja i proslava.

Bio je predsjednik Društva istoričara Crne Gore, član predsjedništva Saveza istoričara Jugoslavije i član njegove Komisije za ekonomsku istoriju te član odbora za istoriju CANU. Biran je za člana redakcije jugoslovenskog časopisa za ekonomsku istoriju *Acta historico-oeconomica Yugoslavae* i časopisa *Istorijski zapisi*. Autor je projekta i glavni urednik monografije *Crmnica*. Priređivač je i recenzent većeg broja knjiga i urednik nekoliko zbornika radova. Autor je oko 130 naučnih i stručnih radova i učesnik više domaćih i međunarodnih naučnih skupova.

Autor je knjiga *Društveno-ekonomski razvoj Crne Gore (1945–1953)* (1987), *Stočarstvo Crne Gore 1860–1953*. (1998), *Privredna komora Crne Gore 1928–2000*. (2002), dvotomne *Ekonomске istorije Crne Gore* (I tom 2006, II tom 2008; jednotomno izdanje 2018), *Komunisti Crne Gore i crnogorsko nacionalno pitanje 1919–1989*. (2017), *Teme iz ekonomske istorije Crne Gore* (2018) i *Crna Gora u Kraljevini Jugoslaviji i njene neostvarene privredne nade 1918–1941*. (2019). Uža specijalnost bila mu je ekonomska istorija Crne Gore. Nosilac je više odlikovanja.

U posljednjih pet godina Marović je objavio čak 4 knjige. Nakon što je 2017. godine objavio vrijednu monografiju *Komunisti Crne Gore i crnogorsko nacionalno pitanje 1919–1989*, a tokom 2018. godine novo izdanje kapitalne (ovoga puta jednotomne) *Ekonomске istorije Crne Gore* i knjigu studija *Teme iz ekonomske istorije Crne Gore*, Marović je potkraj 2019. godine publikovao novu značajnu monografiju iz najuže oblasti njegova naučnoga interesovanja *Crna Gora u Kraljevini Jugoslaviji i njene neostvarene privredne nade 1918–1941*.

Pored kapitalne *Ekonomске istorije Crne Gore*, jedne od najvažnijih monografija savremene crnogorske historiografije, dvije monografije koje su objavljene u posljednjih 5 godina, svaka na svoj način, od izuzetnoga su značaja. Monografija *Komunisti Crne Gore i crnogorsko nacionalno pitanje 1919–1989*. ne samo što naučno superiorno razobličava mit o komunistima kao očevima crnogorske nacije, već nudi i obilje vrijednih analitičkih uvida u društveni i ekonomski ambijent u kojem su se tokom sedamdeset godina postojanja jugoslovenske državne zajednice razvijale predstave o crnogorsko-me nacionalnom identitetu. Kako je riječ o autoru koji je ekonomsku istoriju Crne Gore već izložio u monografskome obliku u njezinu totalitetu, razumije se da je za polaznu osnovu i monografije *Crna Gora u Kraljevini Jugoslaviji i njene neostvarene privredne nade 1918–1941*. poslužilo poglavlje o ekonomskim prilikama u Crnoj Gori između dva svjetska rata iz *Ekonomске istorije*

Crne Gore, no autor je znatno proširio krug svojih interesovanja za taj period, obuhvativši analizu širega korpusa istorijskih izvora i literature i ponudivši na taj način novu, naučno utemeljenu monografiju kojom se, usuđujem se reći, stavlja tačka na naznačenu historiografsku problematiku. Posljednja knjiga dr Branislava Marovića na tragu njegovih ranijih historiografskih propitivanja vrijedan je doprinos izučavanju jednoga do ove knjige nedovoljno istraženoga problema crnogorske historiografije, ali i značajan iskorak u razmicanju nataloženih stereotipa koji su uporno nametani od strane političkih zagovornika razura crnogorske državne samostalnosti. Suverenom naučnom argumentacijom, u najboljoj heurističkoj tradiciji, Marović kroz brojne analize u pojedinostima i cjelini osporava predrasude o crnogorskoj privrednoj insuficijenciji kao istorijskome fatumu, osvjetljavajući istorijske i društvene okolnosti koje su priječile ostvarenje punih ekonomskih potencijala Crne Gore između dva svjetska rata i koje su je dovele u poziciju jednoga od ekonomski najzapuštenijih krajeva u Kraljevini Jugoslaviji.

Imao sam posebnu čast da posljednjih nekoliko godina, od vremena finalizacije monografije *Crnica*, saradujem s Brankom Marovićem, s kojim su me povezivale i bliske rodbinske veze. Tokom čestih susreta i razgovora Branko je, iako već uveliko u devetoj deceniji života, uz urođenu gospodstvenost i rijetku srdačnost, zračio izuzetnom intelektualnom vitalnošću, s osobitom strašću planirajući nove knjige i koncipirajući vrijedne historiografske projekte. U tim je razgovorima, baš kao i u njegovim historiografskim radovima, neizostavna tema bila Crna Gora i njena sudbina. I posljednjih dvije i po godine, tokom kojih je Crna Gora izložena novim prijetnjama po njen opstanak, Branko je nalazio snage i hrabrosti da se pridruži brojnim apelima i peticijama u odbranu građanskih, sekularnih i antifašističkih vrijednosti. Napustio nas je tiho, kako je i živio, s nepokolebljivim uvjerenjem da će antifašistička, ili kako je sâm često govorio „partizanska Crna Gora“, imati snage da savlada i najnovije anticivilizacijske udare.

Neka mu je vječna slava i hvala.